

από πολιτικές υποχρεώσεις, παρόλο που στις Βρυξέλλες υποστηρίζουν ότι η όποια χρηματοδότηση θα είναι με προϋποθέσεις. Είναι μια Τουρκία-εργολάβος στα σύνορα, μια Τουρκία-αγωγός, όχι μια χώρα που καλείται να τηρήσει τους κανόνες μιας ευρωπαϊκής οικογένειας, υποστηρίζουν Ευρωπαίοι αναλυτές και προειδοποιούν ότι η στρατηγική αυτή ενέχει κινδύνους: αν δεν υπάρχουν σαφείς πολιτικές κόκκινες γραμμές, η Ε.Ε. διακινδυνεύει να γίνει όμηρος της τουρκικής μεταβλητότητας και να εκπέμψει μήνυμα ατιμωρησίας για κάθε αυταρχική δύναμη.

Η ανοχή της Ενωσης στέλνει ένα σαφές μήνυμα: τα γεωπολιτικά συμφέροντα προηγούνται των θεσμικών αξιών. Και αυτό δεν πλήττει μόνο την εικόνα της, αλλά αποδυναμώνει και τη θέση των κρατών-μελών που έχουν επενδύσει στη νομιμότητα ως θεμέλιο εξωτερικής πολιτικής.

Ανοίγοντας τις ευρωπαϊκές πόρτες της Μαύρης Θάλασσας και ενδεχομένως και της Μεσογείου στην Τουρκία, χωρίς σαφείς μηχανισμούς λογοδοσίας, χωρίς σταθερές δεσμεύσεις της Αγκυρας σε ζητήματα Δικαίου και ανθρωπίνων δικαιωμάτων, χωρίς εγγυήσεις για τα κυριαρχικά δικαιώματα Ελλάδας και Κύπρου, η στρατηγική αυτή κινδυνεύει να μετατραπεί σε ένα ακόμη επεισόδιο ευρωπαϊκής αυταπάτης.

ΣΥΜΦΩΝΑ με συγκλίνουσες πληροφορίες, στους κόλπους της Ε.Ε. διαμορφώνεται η άποψη ότι θα πρέπει να αναγνωριστεί ανάλογος ρόλος, εκτός από τη Μαύρη Θάλασσα, για την Τουρκία και όσον αφορά τη Μεσόγειο

Ο άνθρωπος των ειδικών αποστολών του Τραμπ

Του **ΘΑΝΑΣΗ Κ. ΤΣΙΤΣΑ**
Ανταπόκριση, Νέα Υόρκη

■ **ΜΕ ΜΙΑ ΔΙΑΚΡΙΤΙΚΗ** επίσκεψη στον Λευκό Οίκο, ο νέος πρόεδρος των ΗΠΑ στην Τουρκία, **Τομ Μπάρακ**, επισφράγισε αθόρυβα ένα νέο κεφάλαιο στην αμερικανο-τουρκική προσέγγιση με ευρύτερο γεωπολιτικό αποτύπωμα. Η συνάντησή του με τον **Ντόναλντ Τραμπ** και τον υπουργό Εξωτερικών, **Μάρκο Ρούμπιο**, αν και δεν ανακοινώθηκε επίσημα, αποκαλύφθηκε από τον ίδιο μέσω ανάρτησής του στην πλατφόρμα «X», γράφοντας χαρακτηριστικά: «Πέρασα το απόγευμα στον Λευκό Οίκο με τον Πρόεδρο και τον υπουργό Εξωτερικών, συζητώντας θέματα Μέσης Ανατολής, Τουρκίας και Συρίας. Το όραμα του Προέδρου είναι εφικτό και ελπιδοφόρο». Η κίνηση αυτή δεν εκτιμάται από τη διπλωματική κοινότητα ως ένα τυπικό ραντεβού. Αντιθέτως, θεωρείται ότι σηματοδοτεί την απαρχή μιας πιο στοχευμένης και αποφασιστικής προσπάθειας για την επανεγκαθίδρυση της Τουρκίας ως βασικού στρατηγικού συμμάχου των ΗΠΑ, υπό μια νέα πολιτική και επιχειρησιακή ατζέντα.

Ο λιβανέζικης καταγωγής 77χρονος επιχειρηματίας, στενός φίλος του Τραμπ από το 2016 και ιδρυτής της Colony Capital (vun Digital Bridge), δεν είναι τυπικός διπλωμάτης. Αντιθέτως, αποτελεί μια ιδιαίτερη περίπτωση: είναι ένας άνθρωπος με μακρόχρονη επιρροή στη Μέση Ανατολή λόγω των επενδυτικών πρωτοβουλιών του και των ανοιχτών διαύλων που διατηρεί με ηγεσίες της περιοχής, ιδίως με τα κράτη του Κόλπου και τη βόρεια Αφρική. Αν και είχε κατηγορηθεί το 2021 για παρασκηνιακή άσκηση lobbying υπέρ των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων -υπόθεση για την οποία αθωώθηκε- η επιστροφή του στο προσκήνιο της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής, με την τοποθέτησή του ως πρέσβη στην Τουρκία και ειδικού απεσταλμένου για τη Συρία, αντανάκλα ένα διαφορετικό μοντέλο άσκησης επιρροής: αυτό του «γεωπολιτικού πράκτορα» που δρα όχι μέσα από τους παραδοσιακούς διπλωματικούς μηχανισμούς, αλλά μέσω επενδυτικών σχημάτων, παρασκηνιακών διαπραγματεύσεων και προσωποκεντρικής διπλωματίας.

Η τοποθέτησή του στην Αγκυρα τον περασμένο Μάιο δεν θεωρήθηκε ως απλή μετακίνηση πρέσβη, καθώς ο ίδιος φαίνεται να λειτουργεί όχι ως τυπικός διπλωματικός εκπρόσωπος, αλλά ως απεσταλμένος με σαφή πολιτική και επιχειρηματική αποστολή.

Η προσέγγιση Τραμπ - Ερντογάν, σύμφωνα με τον Τούρκο αναλυτή **Ιχσάν Ακτάς**, αποτελεί «σημείο καμής» για την αναδιάρθρωση ισχύος στη Μέση Ανατολή. Όπως σημειώνει χαρακτηριστικά στην εφημερίδα «Daily Sabah»: «Η πολιτική του Τραμπ στη Μέση Ανατολή περιστρέφεται γύρω από τη Σαουδική Αραβία και την Τουρκία. Ο Τραμπ, σε αυτή τη νέα εποχή, έκανε ένα εξαιρετικά σημαντικό γεωπολιτικό βήμα ευθυγραμμιζόμενος με τη δύναμη της Τουρκίας. Αυτή η αυξανόμενη ισχύς και η μεταβαλλόμενη ισορροπία προκαλούν αίσθημα ασφάλειας σε πολλές χώρες που συνορεύουν με την Τουρκία, ενώ αντίθετα προκαλούν ανησυχία σε άλλες - κυρίως στο Ισραήλ και στην Ελλάδα. Ωστόσο, η προσέγγιση Τραμπ - Ερντο-

Ποιος είναι ο 77χρονος Τομ Μπάρακ που τοποθετήθηκε πρόσφατα νέος πρέσβης των ΗΠΑ στην Αγκυρα

γάν μπορεί να ανοίξει τον δρόμο για έναν νέο επαναπροσδιορισμό της ισχύος, που εκτείνεται από τη Μέση Ανατολή έως τον Καύκασο, από τα Βαλκάνια έως την ενδοχώρα της Ασίας και την Αφρική». Σε αυτό το νέο πλαίσιο, η επιστροφή Τραμπ στην εξουσία συνοδεύεται από μια στρατηγική αναθεώρηση της πολιτικής έναντι της Αγκυρας. Βασικές προτεραιότητες φαίνεται να είναι η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης μεταξύ των δύο πλευρών, η επανεκκίνηση της στρατιωτικής συνεργασίας -κυρίως στο ζήτημα των F-16- καθώς και η επαναφορά της Τουρκίας στο πρόγραμμα των F-35, από το οποίο είχε αποβληθεί λόγω της απόκτησης των ρωσικών S-400. Η άρση των κυρώσεων CAATSA βρίσκεται επίσης υπό διαπραγμάτευση, με «αγκάθι» τις αντιρρήσεις του Κογκρέσου, ενώ παράλληλα προωθείται η συμμετοχή της Αγκυρας σε νέα ενεργειακά σχήματα που περιλαμβάνουν τις ΗΠΑ και το Κατάρ, με στόχο την επενδυτική ανασυγκρότηση της βόρειας Συρίας.

Φιλόδοξο σχέδιο

Ο Τ. Μπάρακ έχει ήδη παρουσιάσει ένα φιλόδοξο σχέδιο επανατοποθέτησης των ΗΠΑ στη Συρία. Προανήγγειλε τη δραστική μείωση των αμερικανικών στρατιωτικών βάσεων από οκτώ σε μία, με την έδρα να παραμένει στην επαρχία Hasakah, που θεωρείται στρατηγικής σημασίας. Παράλληλα, εξήγγειλε την επιστροφή της αμερικανικής σημαίας στις εγκαταστάσεις της πρεσβείας στη Δαμασκό -για πρώτη φορά από το 2012- καθώς και τη δημιουργία ενεργειακών κοινοπραγιών με συμμετοχή των ΗΠΑ, της Τουρκίας και του Κατάρ για την ανοικοδόμηση των κρίσιμων υποδομών στη συριακή επικράτεια. Επιπλέον, η έμμεση αμερικανική στήριξη σε μια ενδεχόμενη διπλωματική προσέγγιση μεταξύ Δαμασκού και Ιερουσαλήμ φαίνεται να εντάσσεται σε ένα ευρύτερο σχέδιο σταθεροποίησης της ανατολικής Μεσογείου, με την Τουρκία να διαδραματίζει ρόλο γέφυρας και ρυθμιστή των εξελίξεων.

ΔΙΑΥΛΟΙ

Έχει μακρόχρονη επιρροή στη Μέση Ανατολή λόγω των επενδυτικών πρωτοβουλιών του και των ανοιχτών διαύλων που διατηρεί με ηγεσίες της περιοχής, ιδίως με τα κράτη του Κόλπου και τη βόρεια Αφρική

Η διεύρυνση του ρόλου της Τουρκίας, ωστόσο, προκαλεί ανησυχία σε αρκετές πρωτεύουσες της περιοχής και κυρίως σε Τελ Αβίβ και Αθήνα. Η ενδεχόμενη επανένταξη της Αγκυρας στο πρόγραμμα των F-35 επαναφέρει με ένταση το ζήτημα της αεροπορικής υπεροχής στο Αιγαίο, ενώ η δημιουργία νέων επενδυτικών και ενεργειακών συμπράξεων στην ανατολική Μεσόγειο μπορεί να παρακάμψει πλήρως τα υπάρχοντα σχήματα συνεργασίας Ελλάδα - Κύπρου - Ισραήλ. Τέλος, αν εξομαλυνθούν οι σχέσεις Ισραήλ - Συρίας, με τη διαμεσολάβηση ΗΠΑ και Τουρκίας, το γεωπολιτικό τοπίο της περιοχής αναμένεται να μεταβληθεί.

Ο Τ. Μπάρακ δεν είναι απλώς ένας πρέσβης των Ηνωμένων Πολιτειών στην Τουρκία. Αντιπροσωπεύει ένα νέο μοντέλο αμερικανικής στρατηγικής επιρροής στη Μέση Ανατολή και στη νοτιοανατολική Μεσόγειο που δεν βασίζεται μόνο στους θεσμικούς διαύλους και στις συμβατικές διπλωματικές πρακτικές, αλλά σε ένα δίκτυο προσωπικών σχέσεων, παρασκηνιακών διαπραγματεύσεων και γεωοικονομικών διασυνδέσεων.

